

вання відповідно до вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Податкового кодексу України з врахуванням специфіки формування виробничих витрат і собівартості друкованої продукції.

Література

1. Бородкін О.С. До питання створення національної системи обліку / О. Бородкін // Все про бухгалтерський облік. – 1996. – № 19. – С. 7.
2. Гончарук Я.А. "Новітній" облік: класика чи модернізм? (до питання реформування бухгалтерського обліку) / Я. Гончарук, І. Яремко // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во "Коопосвіта", 2001. – Вип. 8. – 303 с.
3. Бутинець Ф. Контроль і ревізія : підручник [для студ. ВНЗ]. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Ф. Бутинець, С. Бардаш, Н. Малюга, Н. Петренко. – Житомир : Вид-во ЖТІ, 2000. – 512 с.
4. Мних Є.В. Становлення і перспективи розвитку сучасної системи бухгалтерського обліку й аудиту в Україні / Є. Мних // Світ бухгалтерського обліку. – 1997. – № 1. – С. 7–9.
5. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. // Дебет-Кредит : спеціальний випуск бухгалтерського тижневика від 27.12.2010 р., № 52/2010.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": Затверджене наказом Міністерства фінансів від 27 квітня 2000 р., № 92 // Податки та бухгалтерський облік. – 2000. – № 35.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи": Затверджене наказом Міністерства фінансів від 18 жовтня 1999 р., № 242 // Все про бухгалтерський облік, зб. нормативних документів. – 2000. – № 1.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": Затверджене наказом Міністерства фінансів від 20 жовтня 1999 р., № 246 // Податки та бухгалтерський облік. – 2000. – № 9.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": Затверджене наказом Міністерства фінансів від 31 грудня 1999 р., № 318 // Податки та бухгалтерський облік. – 2000. – № 7.
10. Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики: Указ Президента України від 23 травня 1992 року. Бухгалтерський облік: практичний посібн., нормативне забезпечення / уклад.: З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, Р.О. Мельник. – К. : Вид-во ІЗМН МОУ. 1996. – С. 203-204.
11. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 1996 р., № 473 // Галицькі контракти. – 1996. – № 35.
12. Закон України Про аудиторську діяльність: від 22 квітня 1993 року. З наступними змінами і доповненнями // Галицькі контракти. – 1993. – № 23.
13. Закон України Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: від 16 липня 1999 р., № 996-14. З наступними змінами і доповненнями // Все про бухгалтерський облік, зб. нормативних документів. – 2000. – № 1.
14. Закон України Про оплату праці: від 24 березня 1995 р., № 108/95 – ВР // Галицькі контракти. – 1998. – № 41.
15. Чумаченко Н.Г. Развитие управленческого учета в Украине / Н. Чумаченко // Світ бухгалтерського обліку. – 1998. – № 11. – С. 2-8.

Должанский А.Н., Саракун И.М. Нормативно-правовое регулирование бухгалтерского учета производственных затрат на полиграфических предприятиях

Проведено дослідження нормативно-правової бази, котра регулює питання бухгалтерського обліку витрат на виробництво поліграфічної продукції. Проведен аналіз і представлені пропозиції щодо удосконалення законодавчого регулювання нормативних документів з розглянутих питань.

Ключевые слова: финансовый и управленческий учет, затраты и калькуляция себестоимости продукции, нормативно-правовая база бухгалтерского учета, национальные стандарты бухгалтерского учета.

Dolzhansky A.N., Saracun I.M. Legal regulation of accounting production cost on the printing companies

This article studies the legal framework governing which regulates the accounting aspects for output printed products. The analysis is realized and the offers as to improvement of legislative regulation of the normative documents on these issues are produced.

Keywords: financial and managerial accounting, cost and costing, legal basis accounting, national accounting standards.

УДК 331.5:338.3:339.1Ст. наук. співроб. В.І. Жовтанецький, канд. екон. наук – Інститут регіональних досліджень НАН України, Львів; доц. Б.Ф. Заблоцький, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

ВИРОБНИЧІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ РИНКУ

Основну увагу зосереджено на проблемі зайнятості в умовах ринку і пріоритетах політики її удосконалення. Обґрунтовано формування політики виробництва національного продукту залежно від потреб споживання населення. Висвітлено оцінку реального стану виробництва національного доходу і національних витрат і встановлення рівноваги між ними. Визначено джерела інвестицій, напрямів структурних перетворень і зайнятості населення у секторах економіки.

Ключові слова: потреба споживання, виробництво продукту, національний дохід, національні витрати, інвестиції, структурні перетворення, зайнятість, рівновага економіки.

Ринкова економічна система як суспільне явище формується і функціонує на принципах саморегулювання виробництва продукту та економічної доцільності зайнятості населення працездатного віку. Як виробництво продукту, складовими якого є товари, роботи і послуги, так і чисельність зайнятості населення є предметом особливої політики конкретних виробників продукту і органів регулювання зайнятості. В умовах сучасної економіки України проблемними є обидва процеси: *по-перше*, дефіцит виробництва натурального продукту українськими підприємствами, що спричиняє неминуче посилення обсягів імпорту товарів на сегментах національного товарного ринку, зростання цін і зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних виробників, *по-друге*, зниження рівня зайнятості через недостатнє використання потужностей функціональних підприємств, низьку інвестиційну активність щодо створення нових робочих місць у галузях соціальних виробництв, тобто у секторах виробництва товарів для сегментів споживчого ринку.

Обсяг виробництва продукту здійснюється на конкретних підприємствах, тому політика розвитку підприємств має бути спрямована на модернізацію діючих потужностей і створення нових підприємств на новітніх технологіях і якість професійної кваліфікації зайнятих [9, с. 39-47].

Наукові аспекти виробництва продукту і зайнятості розглядали ще класики економічної і ринкової теорії А. Сміт, Дж. Кейнс та інші. Питання формування політики зайнятості в умовах сучасної України знаходимо у працях М. Долішнього, І. Лукінова, Л. Безтелесної, Г. Юрчик. Проблеми виробництва натурального продукту у поєднанні з грошовою політикою досліджу-

ють М. Заблоцький, обґрунтування чинників розвитку підприємства – А. Полянська, Т. Орищин та багато інших дослідників. Українські дослідники справедливо зазначають, що "... саме зайнятість для цивілізованих країн світу у системі соціальних та економічних проблем посідає провідне місце, відтак – надає визначеності системі пріоритетів державного втручання в економіку країни" [1, с. 4].

Метою дослідження є обґрунтування пріоритетів політики зайнятості як для уряду, так і регіонів України, яка б передбачала створення правових та інституційних передумов активізації і захисту інвестицій та сприяла б підприємству у секторах виробництва продукту.

Завданням політики зайнятості з врахуванням реального стану споживання і виробництва продукту є: *по-перше*, обґрунтування потреб споживання населення загалом і рівнів виробництва за видами національного продукту; *по-друге*, оцінка реального стану виробництва національного доходу і національних витрат і потенційні можливості становлення рівноваги між ними; *по-третє*, визначення джерел залучення національних і зарубіжних інвестицій, напрямів структурних перетворень і зайнятості населення у секторах економіки.

Політика потреб споживання і виробництва національного продукту. Політика потреб споживання повинна формуватися на природному рівні споживчих запитів населення за їх структурою і обсягом. Це означає, що природні споживчі потреби населення визначають структуру виробництва, інвестицій і зайнятості. Щоб підняти рівень добробуту, насамперед необхідно подолати інфляцію і далі підносити обсяги інвестицій і зайнятості задля піднесення обсягу виробництва національного продукту та приводити його структуру відповідно до обсягу і структури потреб людей, тобто споживчих потреб. Таким чином, національний продукт стає не лише суспільним інтересом, а й стимулом [5, с. 94]. Проте офіційні дані статистики української економіки свідчать про наявність невідповідності цих показників, тобто виробництво відстає за обсягом і структурою щодо потреб споживання.

Табл. 1. Відносна структура національного продукту за сферами економіки

Рік	Всього, %	У т.ч. за сферами економіки, %				
		сільське господарство	промисловість	будівництво	послуги	інші види діяльності
1995	100	15,4	95,3	5,8	33,5	–
2000	100	14,1	47,5	3,8	34,6	–
2005	100	9,0	45,5	4,4	23,2	17,9
2010	100	8,8	41,2	4,3	26,9	18,8

*Розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2000 рік, с. 34, за 2011 (Україна у цифрах), с. 24–26.

За цієї структури національного продукту і його обсягу споживчий попит відносно високий і ціни щорічно зростають в середньому на 20-25%. Крім того, як відзначають дослідники, щорічні темпи зростання промислової продукції у натуральному виразі становлять 1,02, а грошової маси – 1,37 [4, с. 11, 14]. Це і є, на думку дослідників, однією з причин хронічної інфляції на

споживчому ринку України. І цей стан диспропорцій динаміки зростання обсягів натурального продукту і грошової маси, за даними дослідників [4, с. 11, 14], триває близько 20 років. Це свідчить про те, що політики влади щодо структурних реформ у системі виробництва і зайнятості практично немає.

Політика національного доходу і національних витрат. Зазначимо, що політика отримання прибутків і доходів за рахунок інфляції, що в Україні практично провокують монополісти-олігархи і уряд, не вигідна не лише їм, але й населенню та дрібним і середнім виробникам і бізнесові загалом. На думку академіка І. Лукінова, "справа з політикою монетарного регулювання за моделлю молодих "класиків неомонетаризму" зайшла настільки далеко, що, наприклад в Україні, вслід за шаленою, по суті, безконтрольною емісією грошей, вибуховою гіперстагфляцією, розпочався прямо протилежний процес небувалого стиснення грошової маси в обігу. І це негайно зумовило глобальну кризу платежів. Переважна більшість юридичних і фізичних осіб країни не може своєчасно ні купувати, ні продавати. Механічна заміна гостроти...товарного дефіциту на ще більш гострий дефіцит грошей створили ілюзію товарного багатства" [7, с. 7]. Це ще раз підтверджує наявність в Україні політики утримання консервативних пропорцій виробництва продукції базових галузей, а не реструктуризації економіки в бік розвитку виробництв соціального комплексу.

Все це свідчить про те, що уряд узгоджує доходи населення і бюджетів з цінами, а не з кількістю реального продукту, що призводить до вищих темпів зростання витрат населення і держави, ніж їхніх доходів.

Табл. 2. Доходи і витрати населення і уряду України за 1995-2010 рр.

Рік	Населення			Уряд		
	середня місячна зарплата, грн	грошові доходи, млн грн	витрати і заощадження, млн грн	доходи, млн грн	витатки, млн грн	дефіцит (витатки–доходи), млн грн
1995	73	26498	24784	20689,9	24302,8	3612,9
2000	230	128736	128736	49117,9	48148,6	–969,3
2005	806	381404	381404	134183,2	141985,5	7806,3
2010	2239	1101175	1101175	314506,3	377842,8	63336,5

Джерело: Статистичний щорічник України за 2000 рік, с. 31, 50-53, 380, за 2010 рік, с. 54-55, за 2011 рік, с. 187.

Розрахунок індексів повних часових рядів показав, що грошові показники доходів і витрат населення і уряду України за 1995-2009 рр. демонструють динаміку стрімкого зростання. Середня місячна зарплата зайнятого населення зростала на 23,1 %, тобто на рівні темпу зростання цін, грошові доходи зайнятих і незайнятих на 29,2 %, а витрати і заощадження – на 38,8 %.

Подібною є динаміка доходів і витрат уряду України: середньорічні доходи бюджету за 1995-2009 рр. зростали на 20,1 %, витрати бюджету – на 21,2 %, а дефіцит бюджету щорічно зростав у 2,37 раза. Профіцит відзначено лише у 2000 р. у сумі 969,3 млн грн, і у 2002 р. – у сумі 1635,4 млн грн. Фінансування дефіциту бюджету здійснюється двома шляхами: а) збільшенням грошової маси, яка за даними дослідників [4, с.10] щорічно зростає на 37 % і,

б) зовнішніми запозиченнями, які за досліджуваній період зросли практично з нуля до понад 60 млрд дол. США, а золотовалютні резерви – з 1,5 до 32 млрд дол. США. Особливо великі запозичення від МВФ і через єврооблігації здійснював уряд протягом 2009-2011 рр.

Політика структурних реформ і зайнятості. Реальне зростання економіки детермінується з політикою зайнятості у поєднанні з відповідним інвестуванням економіки та її структурними перетвореннями. З цього приводу академік М. Долішній зазначає: "...політика зайнятості є складовою частиною економічної політики й у цілому визначає рівень, структуру та темпи розвитку національної економіки...динаміка, структура, спрямування зайнятості задаються загальними тенденціями економічного та соціального розвитку. Зайнятість є однією із складових, що визначають економічну динаміку, вона є її індикатором, причиною та наслідком" [2, с. 295]. Реальний стан динаміки зайнятості, інвестицій, основного капіталу і ВВП за 1995-2009 рр. подано у табл. 3.

Табл. 3. Динаміка основних виробничих показників української економіки

Рік	Основні макроекономічні показники			
	кількість зайнятих, тис. осіб	основний капітал, млн грн	інвестиції в основний капітал, млн грн	ВВП (валовий внутрішній продукт), млн грн
1995	23725,5	762024	–	63562
2000	20175,0	845762	23629	172952
2005	20680,0	1276261	93096	441452
2010	22051,6	3012009	150667	1082569

*Джерело: Статистичний щорічник України за 2000 рік, с. 34, 84, 197, 343, за 2010 рік, с. 89, за 2011 рік, Україна у цифрах, с. 26, 111, 180.

Аналіз динаміки основних макроекономічних показників зайнятості і виробництва ВВП засвідчує, що зайнятість має тенденцію до зниження, а решта вартісних показників – до стрімкого зростання. Зокрема, реальна кількість зайнятих за період 1995-2010 р. р. щорічно знижувалася на 2,8 %, а основні фонди щорічно зростали на 11,8 %, інвестиції – на 21,4 %, ВВП – на 19,8 %, тобто ритмічно із зростанням цін. Це ще раз підтверджує непередуману з погляду структурних економічних перетворень політику уряду.

Політика реструктуризації ВВП. Реальний продукт, створений у сфері виробництва і сфері послуг в Україні, не відповідає як потребам виробництва, так і потребам споживання. Вартісна структура валового випуску становить: 60 % проміжне споживання (матеріальні затрати) і 40 % ВВП (додана вартість, чистий продукт). Своєю чергою, структура ВВП має такі пропорції: 49 % – товари сфери виробництва і 51 % – послуги. Завданням політики реструктуризації ВВП є знизити частку проміжного споживання у валовому випуску хоч би до рівня 55-50 %, відносну частку товарів сфери виробництва знизити до 40 %, а послуг підвищити до 60 % і більше. Йдеться, звісно, про відносне зниження товарної маси і збільшення послуг у ВВП, хоч насправді абсолютна і реальна кількість товарів і послуг має зростати щорічно щонайменше на 5-10 %, а не на 2 %, як це підкреслюють дослідники [4, с. 13] при зростанні грошової маси 37 % щорічно.

Політика реструктуризації зайнятості. Категорія зайнятості розкриває зміст, структуру, професійну кваліфікацію живої праці, залученої до створення не лише натурального продукту, а й засобів і технологій його виробництва і споживання. Якщо праця високопродуктивна (зростаюча кількість продукту на одиницю праці і за одиницю часу) і високоефективна (знижувальна кількість матеріальних і трудових затрат в одиниці продукції вартістю одна гривня) [3, с. 10–16], то ціни на товари наближаються до незмінних, а грошова маса повинна регулюватися до зміни кількості продукту. Тобто норма відсотка на гроші детермінується з нормою відсотка на натуральний продукт. З цього приводу Дж. Кейнс зазначає, що "...норма відсотка на гроші відіграє важливу роль у встановленні межі рівня зайнятості, оскільки вона встановлює стандартну величину, якої повинна досягати гранична ефективність капітальних активів..." [6, с. 250]. Це означає, що чим вища норма відсотка на гроші, тим нижчою і недостатньою є межа рівня зайнятості і гранична віддача (продуктивність) праці і капіталу. Тобто, підвищуючи межу зайнятості і продуктивність праці та капіталу, уряд знижуватиме норму відсотка на гроші до рівноважного з обсягом виробництва натурального продукту рівня [4, с. 13-17].

Проте, зазначимо, щодо реструктуризації зайнятості, то в Україні є щонайменше дві проблеми, які необхідно вирішувати. *По-перше*, кількість зайнятих за офіційною статистикою на рівні понад 20 млн осіб є дуже сумнівною, тому що не працюють сотні машинобудівних, будівельних підприємств, легкої промисловості та інших видів діяльності. Декілька мільйонів заробітчан виїхали за межі України. Тому орієнтовно кількість зайнятих може сягати межі не більше 15-14 млн осіб. До того ж у системі управління на 2002 р. зайнято близько 1,2 млн осіб, тоді як у 1992 р. – всього 400 тис. осіб. Та найгірше те, що збільшення втричі зайнятих в управлінні державою і економікою не привело до економічного зростання і фінансової стабільності, а до поляризації суспільства за доходами і хронічної інфляції. *По-друге*, структура зайнятості в економіці України характеризується такими параметрами: 52 % зайнято у сфері виробництва товарів, 48 % – у сфері надання послуг. Це свідчить про те, що сфера виробництва товарів є працемісткою через низьку її продуктивність. Тобто функція праці в економіці є екстенсивна, а не інтенсивна. Причиною тому є низька капіталооснащеність зайнятих і застарілі технології, що призводить до надмірних матеріальних і трудових затрат.

Політика реструктуризації основного капіталу. Співвідношення виробничого і невиробничого основного капіталу на цей час характеризується таким рівнянням:

$$K = 0,62K_B + 0,38K_H.$$

Виробничий основний капітал України перевищує невиробничий в 1,63 раза. Тому політикою уряду має бути зміна структури основного капіталу і зайнятості за такими напрямками: *по-перше*, збільшувати частку капіталу і зайнятості шляхом збільшення виробництв з випуску готової продукції для

споживчого ринку і задоволення попиту населення; *по-друге*, створювати малі і середні підприємства для виробництва імпортозаміщувальної продукції, яка має знизити від'ємне і забезпечити позитивне сальдо платіжного балансу і впливати на стабільність валютного курсу та цін на споживчому ринку.

Це означає, що в основі реструктуризації основного капіталу і зайнятості є створення підприємств, здатних виробляти потрібний продукт і послуги [9, с. 39-47] та регіональних "вільних економічних зон", або так званих "індустріальних парків" з відповідними податковими пільгами. Проте новий "Податковий кодекс України" позбавив спеціальні економічні зони (СЕЗ) "...більшості податкових преференцій, залишивши...без жодних економічних стимулів... СЕЗ...змушені зазнавати додаткових перевірок щодо дотримання умов реалізації інвестиційних проектів [8, с. 3-4].

Без вирішення наведених проблем досягти виробничої, фінансової і соціальної стабільності практично неможливо.

Політика реструктуризації капіталовкладень. Капіталовкладення є матеріальною основою зростання продуктивної та ефективної функції праці і капіталу: $Q\dot{c} = aF(T, K)$, де Q – обсяг створеного натурального продукту; c – ціна одиниці продукту; T – кількість зайнятих; K – кількість основного капіталу; a – постійна величина, що характеризує рівень технологій. Обсяг виробництва $Q\dot{c}$ залежить від кількості зайнятих, кількості капіталу і рівня технологій. Оскільки межа граничної зайнятості в Україні не більше 23 млн осіб, то основними чинниками зростання виробництва є зростання капіталовкладень і розроблення та впровадження новітніх технологій. За даного технічного рівня виробництва і технологій в Україні зайнято не більше 15 млн осіб, тобто ще є можливість залучити близько 8 млн осіб, зокрема близько 5 млн реемігрантів, тобто українських заробітчан, що працюють за кордоном. Решту необхідних продуктивних параметрів функції праці можливо досягти лише внаслідок:

- збільшення маси високопродуктивного основного капіталу, диверсифікації капіталовкладень у такі пріоритетні галузі, як виробництво і перероблення сільськогосподарської продукції, будівництво, легкої промисловості та сфери послуг; завданням цього має бути витіснення з українського споживчого ринку імпортової китайської, російської, турецької та іншої продукції, замінивши її виключно українською;
- розроблення і запровадження національних новітніх технологій насамперед для економії енергетичних і сировинних, людських і водних затрат, що впливають на зростання цін; завданням цього має бути інвестування національних наукових і науково-технічних розроблень, а не закупівля технічних засобів у Кореї, Китаю, Росії та інших технологічно відсталих країн.

Хочемо зазначити, що уряд і регіональні органи влади, політики усіх партій до думки вчених не прислухаються, хоч про пагубність копіювання шоківих процедур вони застерігали. "Проте до тверезого голосу вчених "революційні" реформатори тоді не прислухалися. Більше того, їх ганьбили і навішували всілякі ярлики "консерваторів", "очернителів" і "ворогів реформ". Істина була на боці вчених, бо на цьому "дикунському ринку" взяли гору примітивний бартер, роздрібнені форми човновиків з низькою культурою

торгівлі, масовою спекуляцією, розвитком хабарництва, рекету, корупції та інших криміногенних дій" [7, с. 7], а далі корупційної приватизації, узурпації державної і регіональної влади.

Висновки. Короткий аналіз і оцінка виробничих аспектів політики зайнятості в умовах сьогоденного стану української економіки дали змогу узагальнити їх результати і стверджувати:

- 1) виробнича і соціальна сфери української економіки перебувають у стані глибокої хронічної стагнації через розбалансованість її основних пропорцій зайнятості, основного виробничого і невиробничого капіталу;
- 2) допоки стабільною є хронічна інфляція і знецінення доходів споживачів передчасно говорити "руїну подолано, стабільність досягнуто"; стабільність – це зростання обсягів виробництва натурального продукту і незмінність цін у короткій і середній перспективі;
- 3) капіталовкладення і нові технології потребують значних асигнувань – у 7-8 разів більше, ніж вартість основного капіталу в Україні, який оцінюється сумою понад 4 трлн грн. Джерелами таких інвестицій є: скасування надання гарантій виробникам під державний і регіональний бюджет приватному капіталу та створення умов внутрішніх запозичень у населення і підприємств через купівлю облігацій або страхування; легалізація тіньових коштів усередині країни та повернення в Україну незаконно вивезених і розміщених на таємних рахунках у зарубіжних банках та офшорних зонах коштів; для розвитку малого і середнього підприємництва і рееміграції українських заробітчан створити у Львові банк їхнього капіталу, біля 10 млрд. дол. США якого вони щорічно перевозять в Україну, надати їм повноваження самим керувати банком, а банкові створити кредитні і податкові пільги для розвитку "індустріальних парків" у депресивних регіонах України, особливо західних її областях.

Тільки такі заходи економічної політики уряду можуть стати початком становлення стабілізації і розвитку.

Література

1. Безтелесна Л.І. Прогнозування та регулювання зайнятості населення регіону : монографія / Л.І. Безтелесна, Г.М. Юрчик. – Рівне : Вид-во НУВГП, 2010. – 222 с.
2. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть. Нові пріоритети : монографія / М.І. Долішній. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2006. – 511 с.
3. Жовтанецький В.І. Методологічні основи формування регіональної економічної політики / В.І. Жовтанецький, Б.Ф. Заблоцький // Економіка промисловості. – 2011. – № 2-3 (54-55). – С. 10-16.
4. Заблоцький М.Б. Механізм розвитку фінансового ринку України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – "Гроші, фінанси і кредит" / М.Б. Заблоцький. – Львів, 2011. – 20 с.
5. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка : підручник / Б.Ф. Заблоцький. – Львів : Вид-во "Новий світ – 2000", 2009. – 582 с.
6. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / М.Дж. Кейнс // Ринок / упоряд., авт. вступ. сл. А.А. Чухно. – К. : Вид-во "Україна", 1995. – С. 250–278.
7. Лукінов І.І. Економічні трансформації наприкінці ХХ сторіччя / І.І. Лукінов. – К. : Ін-т економіки НАН України, 1997. – 455 с.
8. Молдован О.О. Доцільність запровадження індустріальних парків в Україні / О.О. Молдован // Економіка промисловості. – 2011. – № 2-3 (54-55). – С. 3-4.
9. Полянська А.С. Дослідження чинників зовнішнього середовища як необхідна умова розвитку підприємств в сучасних умовах / А.С. Полянська, Т.М. Орищан // Регіональна економіка. – 2010. – № 2. – С. 39-47.

Жовтанецкий В.И., Заблоцкий Б.Ф. Производственные аспекты политики занятости в условиях рынка

Основное внимание сосредоточено на проблеме занятости в условиях рынка и приоритете политики ее усовершенствования. Обосновано формирование политики производства национального продукта в зависимости от потребностей и нужд населения. Дана оценка реального состояния производства национального дохода и национальных расходов и установления равновесия между ними. Определены источники инвестиций, направлений структурных преобразований и занятости населения в секторах экономики.

Ключевые слова: необходимость потребления, производство продукта, национальный доход, национальные затраты, инвестиции, структурные преобразования, занятость, равновесие экономики.

Zhovtaneckiy V.I., Zablockiy B.F. Production aspects of employment policy in the market conditions

The article describes the problem of employment in market conditions and policy priority for its improvement. It is based on the formation of production policy of national product, depending on the consumption needs of the population. The article also analyses the real state of the national income and national expenditure and sets the balance between them. Special focus is made on the sources of investment, on trends of structural reforms and on employment in economy sectors.

Keywords: consumer demand, production, national income, national expenditure, investment, structural reforms, employment, balance of the economy.

УДК 336.(100+477)+330.142.23

Ст. викл. С.Е. Коновал – Львівська КА

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ: АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто теоретичні підходи та досліджено досвід країн із розвиненим фінансовим ринком щодо державного регулювання фінансової системи. Узагальнено рейтинг фінансової системи України в глобальному економічному просторі. Систематизовано особливості, переваги та недоліки моделей державного регулювання фінансової системи та їх можливе застосування в сучасних економічних умовах України.

Ключові слова: державне регулювання фінансової системи, моделі регулювання фінансової системи, модель секторного регулювання, модель мегарегулятора, модель перехресного регулювання.

Вступ. В останні роки загальносвітовою тенденцією є лібералізація та глобалізація фінансових систем і, як наслідок, підвищення мобільності капіталу та зростання економічних ризиків. Саме тому державне регулювання фінансових систем набуває дедалі більшого значення. Вивчено моделі державного регулювання фінансових ринків у багатьох працях зарубіжних (Р. Джуччі, М. Дуброва, Г. Герасим, І. Лахмунд, У. Макдоналд, Я. Міркін, Ф. Мишкін, С. Мошенський, М. Чігак, Т. Роуз, Д. Стігліц, Д. Трахтман, Г. Фетісов та ін.) та вітчизняних (О. Барановський, Г. Башнянин, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Дзюблюк, І. Дяконова, О. Іваницька, В. Корнєєв, І. Лютий, В. Міщенко, С. Науменкова, О. Петрик, Ю. Раделицький та ін.) науковців і дослідників. Однак недостатньо дослідженим є використання світового досвіду державного регулювання фінансової системи з позиції його адаптації до українських реалій.

Мета дослідження. Дослідити світовий досвід державного регулювання фінансової системи та визначити пріоритетні напрями реформування системи державного регулювання фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу. Історія економічної думки свідчить про розуміння науковцями взаємозв'язку між макроекономічним розвитком національної економіки та ступенем розвитку фінансової системи ще з класиків політекономії, і вже до Великої депресії було визначено та описано фундаментальні основи взаємозв'язку фінансового сектору з макроекономікою. Хоч тоді фінансова система ототожнювалась із банківською системою, з розвитком та ускладненням фінансового сектору до сучасного рівня виявлені залежності про взаємний вплив фінансової системи та всієї економіки принципово не змінилися. У 1912 р. Й. Шумпетер стверджував, що банки (фінансова система), вибираючи для фінансування найбільш ефективні виробництва та проекти, активно стимулюють впровадження нововведень та забезпечують економічне зростання у довгостроковому періоді. Існувала також протилежна думка про пасивну та відносну залежність рівня розвитку фінансової системи від ступеня економічного розвитку країни, яку вперше висловив англійський економіст та представник кейнсіанства Джоан Вайолет Робінсон у 1952 р. Після опублікування дослідження американського економіста Роберта Емерсона Лукаса у 1988 р., в якому він зазначав про переоцінку більшості науковців взаємозв'язку між розвитком фінансової системи та економічним розвитком загалом, теоретичні дискусії стосовно ролі та значення фінансового ринку в макроекономічних процесах перейшли на новий якісно вищий рівень.

Це питання вкотре набуло актуальності після кризи 1997-1998 рр., а в сучасних умовах економічної рецесії з 2008 р. дискусії економістів теоретиків та практиків стосовно впливу фінансового ринку на економічний прогрес стали постійними. Нині значний внесок у зазначені дослідження здійснюють спеціалісти Світового банку, які шляхом зіставлення показників розвитку країн із фінансовими ринками, що розвиваються, оцінюють специфіку впливу фондового ринку на макроекономічні показники. Емпіричні дослідження виявили існування жорсткої кореляції між узагальнюючими показниками розвитку національної економіки та індикаторами розвитку фінансового ринку (основні з індикаторів – частка ліквідних, тобто залучених на фінансових ринках, зобов'язань у ВВП; відношення обсягу депозитів комерційних банків у центральному банку до величини сукупного внутрішнього кредиту; відношення кредитів підприємствам реального сектору до ВВП).

Можемо стверджувати, що результатом розвитку економічної думки у цьому напрямі було виявлення та доведення безпосереднього впливу рівня розвитку фінансової системи країни на її здатність до економічного росту. По-перше, високий рівень розвитку фінансової системи мультиплікаційно прискорює темпи економічного зростання, сприяє накопиченню основного капіталу, підвищує загальну ефективність суспільного виробництва, тобто позитивно впливає на макроекономічний розвиток країни. По-друге, найбільш відчутний вплив на національну економіку фінансова система здійснює у довгостроковому періоді на 10 і більше років, тому на поточних результатах ці зміни відчуються слабше.